

วารสารแก่นเกษตร
THAIJO

Content List Available at ThaiJo

Khon Kaen Agriculture Journal

Journal Home Page : <https://li01.tci-thaijo.org/index.php/agkasetkaj>

ความต้องการการส่งเสริมการผลิตแพะเนื้อของเกษตรกรในจังหวัดเชียงใหม่ จังหวัดลำพูน และจังหวัดลำปาง

Farmer's needs for extension on meat goat production in Chiang Mai, Lamphun and Lampang provinces

เฉลิมพงษ์ เชื้อสะอาด¹, ภาณุพันธุ์ ประภาติกุล^{1*}, ณฐิตากานต์ พัยคณา¹ และ ทศพล มุลมณี²

Charermpong Chuesaard¹, Panuphan Prapatigul^{1*}, Nathitakarn Phayakka¹ and Tossapol Moonmanee²

¹ สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและพัฒนาชนบท ภาควิชาพัฒนาเศรษฐกิจการเกษตร คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ 50200

¹ Division of Agricultural Extension and Rural Development, Department of Agricultural Economy and Development, Faculty of Agriculture, Chiang Mai University, Chiang Mai 50200, Thailand

² สาขาวิชาสัตวศาสตร์ ภาควิชาสัตวศาสตร์และสัตว์น้ำ คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ 50200

² Division of Animal Sciences, Department of Animal and Aquatic Sciences, Faculty of Agriculture, Chiang Mai University, Chiang Mai 50200, Thailand

บทคัดย่อ: การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์สำคัญเพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความต้องการการส่งเสริมการผลิตแพะเนื้อของเกษตรกรในจังหวัดเชียงใหม่ จังหวัดลำพูน และจังหวัดลำปาง กลุ่มตัวอย่าง คือ เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการแพะ-แกะล้านนาระยะที่ 1 จำนวน 142 ราย โดยใช้สูตร Taro Yamane ความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ที่ระดับ 0.05 เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์ที่มีค่าความเชื่อมั่น 0.883 และใช้การวิเคราะห์สมการถดถอยพหุแบบเป็นขั้นตอน ผลการวิจัย พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุเฉลี่ย 53.56 ปี จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย และมีประสบการณ์ในการเลี้ยงแพะเนื้อเฉลี่ย 3.6 ปี มีจำนวนแพะเนื้อในฟาร์มเฉลี่ย 33.9 ตัว และมีการทำวัคซีนป้องกันโรคแก่แพะเนื้อเป็นประจำ ในปี พ.ศ. 2564 พบว่า เกษตรกรมีรายได้จากการจำหน่ายแพะเนื้อเฉลี่ย 32,697.18 บาท/ปี ทั้งนี้เกษตรกรส่วนใหญ่มีการติดต่อเจ้าหน้าที่ปศุสัตว์ มีจำนวนช่องทางการได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการผลิตแพะเนื้อเฉลี่ย 1.99 ช่องทาง และไม่ได้รับการฝึกอบรมการเลี้ยงแพะเนื้อ อย่างไรก็ตามเกษตรกรส่วนใหญ่ยังคงประสบปัญหาถูกกดราคาจากพ่อค้าคนกลาง และไม่มีเจ้าหน้าที่ปศุสัตว์เข้ามาให้คำปรึกษา โดยเกษตรกรต้องการให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีการส่งเสริมการตลาด และมีเจ้าหน้าที่ลงพื้นที่ช่วยเหลือและให้คำปรึกษาอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้เกษตรกรมีความต้องการประเด็นความรู้ในการผลิตแพะเนื้ออยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 2.77$) นอกจากนี้ยังพบว่า ระดับการศึกษาและจำนวนแพะเนื้อที่เลี้ยงอยู่ในฟาร์ม มีความสัมพันธ์เชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และจำนวนช่องทางการได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการผลิตแพะเนื้อ มีความสัมพันธ์เชิงลบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ: ความต้องการการส่งเสริมการผลิตแพะเนื้อของเกษตรกร; เกษตรกร; แพะเนื้อ

ABSTRACT: The main objective of this research was to study factors related to farmer's needs for extension on meat goat production in Chiang Mai, Lamphun and Lampang provinces. The sample group was 142 farmers that participate in the Lanna Goat-Sheep Project Phase 1. In this research, calculated by Taro Yamane formula at the acceptable sampling error at 0.05. An interview schedule was used to collect data, alpha coefficient was 0.883 and stepwise multiple regression analysis was used to analyze the data. The result showed that most of the farmers were male with an average age of 53.56 years. Graduated from high school, had 3.6 years of experience in raising meat goats, the average number of meat goats raised in the farm was 33.9 heads and there is regular vaccination against disease for meat goats. In 2021, farmers generate an average of 32,697.18 bath/year from the sale of

* Corresponding author: charermpong48@gmail.com

Received: date; August 4, 2023 Accepted: date; September 22, 2023 Published: date; December 12, 2023

meat goats. The most farmers have contact with livestock officers, there were an average of 1.99 channels for receiving news about meat goat production and no training in raising meat goats. However, farmers faced the problem of being pressured by middlemen and no livestock officers coming to give advice at the farm. The farmers want the relevant agencies to promote the market and livestock officers came to give advice. The farmers had a high level of need for knowledge in meat goat production ($\bar{X} = 2.77$). Furthermore, it found that the education level and the number of meat goats on the farm had a statistically significant positive correlation at the 0.01 level and the number of channels for receiving news about meat goat production had a statistically significant negative correlation at the 0.05 level.

Keywords: farmer's needs for extension on meat goat production; farmers; meat goats

บทนำ

แพะเป็นสัตว์เศรษฐกิจที่เกษตรกรให้ความสนใจและได้รับความนิยมเลี้ยง เนื่องจากเป็นสัตว์ที่เลี้ยงดูง่าย สามารถกินอาหารได้หลากหลายไม่ว่าจะเป็นหญ้า ไม้พุ่ม ไม้เลื้อย วัชพืช หรือวัสดุเศษเหลือจากการเกษตรต่าง ๆ อีกทั้งยังเป็นสัตว์ที่ทนทานต่อสภาพแวดล้อมต่าง ๆ และสามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาวะนั้น ๆ ได้เป็นอย่างดี (สมเกียรติ, 2528) จากการที่ภูมิประเทศทางภาคเหนือของประเทศไทย ที่มีปัจจัยเอื้ออำนวยต่อการเลี้ยงแพะโดยเฉพาะแพะเนื้อ ทั้งในเรื่องความอุดมสมบูรณ์ของพืชอาหารสัตว์และช่องทางการตลาด ซึ่งสามารถเชื่อมโยงไปสู่ประเทศในภูมิภาคอาเซียน โดยเฉพาะประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน ที่มีความต้องการการบริโภคเนื้อแพะปริมาณมากในแต่ละปี จึงเป็นโอกาสในการสร้างอาชีพทางเลือกให้กับเกษตรกรในภาคเหนือ ดังนั้นการเลี้ยงแพะเนื้อจึงมีความเหมาะสมอย่างยิ่งที่จะเป็นอาชีพที่สามารถสร้างรายได้ และสร้างความมั่นคงให้กับเกษตรกรและครอบครัวในพื้นที่ภาคเหนือ ทั้งนี้ในปัจจุบันพบว่า กรมปศุสัตว์ได้มีการจัดทำโครงการส่งเสริมการเลี้ยงแพะเนื้อในพื้นที่ภาคเหนือตอนบน ผ่านโครงการแพะ-แกะล้านนาให้กับเกษตรกรในพื้นที่ภาคเหนือตอนบน โดยได้ดำเนินการในระยะแรกในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ ลำพูน และลำปาง ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างอาชีพการเลี้ยงแพะเนื้อให้เป็นอาชีพหลักที่สามารถสร้างรายได้ให้แก่เกษตรกร เพื่อเพิ่มผลผลิตแพะเนื้อและความมั่นคงทางอาหารของประเทศ อีกทั้งยังเพื่อสร้างความเข้มแข็งแก่เกษตรกรและกลุ่มเกษตรกรเครือข่ายผู้เลี้ยงแพะเนื้อ ตลอดจนการเพิ่มศักยภาพการบริหารจัดการกลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงแพะเนื้ออย่างเป็นระบบ เพื่อตอบสนองความต้องการบริโภคที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น (สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดเชียงใหม่, 2563) แต่จากการที่แพะเนื้อถือเป็นสัตว์เศรษฐกิจตัวใหม่ ที่กรมปศุสัตว์เพิ่งเริ่มทำการส่งเสริมการผลิตให้เกษตรกรในพื้นที่ภาคเหนือตอนบนในระยะเวลา 1-2 ปีที่ผ่านมาเท่านั้น พบว่าในปัจจุบันเกษตรกรยังคงขาดความรู้และความเข้าใจในด้านการเลี้ยงแพะเนื้ออย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ จึงทำให้ประสิทธิภาพการผลิตแพะเนื้อในด้านปริมาณและคุณภาพยังต่ำกว่าที่ควรจะเป็น หากเกษตรกรได้รับการสนับสนุนให้สามารถพัฒนาการเลี้ยงแพะเนื้อของตนเองมากขึ้น จะทำให้เกษตรกรมีความรู้และความเข้าใจในด้านการเลี้ยงแพะเนื้อ และระบบการจัดการฟาร์มอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ ประกอบกับการดำเนินการต่อไปในรูปแบบกลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงแพะเนื้อที่ต่อเนื่อง ควบคู่ไปกับการดำเนินการตลาดให้มีรายได้เพิ่มขึ้น ก็จะสามารถพัฒนาเป็นกลุ่มที่เข้มแข็งและสามารถช่วยเหลือตัวเองได้ จะทำให้อาชีพการเลี้ยงแพะเนื้อได้รับการพัฒนาเป็นอาชีพหลักได้ (นรินทร์, 2563)

ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่ทำการศึกษาเรื่อง ความต้องการการส่งเสริมการผลิตแพะเนื้อของเกษตรกรในจังหวัดเชียงใหม่ จังหวัดลำพูน และจังหวัดลำปาง เพื่อได้ข้อมูลพื้นฐานที่สำคัญ ที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำไปใช้ในการวางแผนการส่งเสริมการผลิตแพะเนื้อ ให้สอดคล้องกับความต้องการของเกษตรกรในพื้นที่ได้อย่างแท้จริง ตลอดจนเป็นการยกระดับความรู้ของเกษตรกรให้สามารถนำความรู้ไปปฏิบัติในการผลิตแพะเนื้อได้อย่างเหมาะสมต่อไป

วิธีการศึกษา

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ เกษตรกรผู้เลี้ยงแพะเนื้อที่เข้าร่วมโครงการแพะ-แกะล้านนาในระยะที่ 1 (จังหวัดเชียงใหม่ จังหวัดลำพูน และจังหวัดลำปาง) จำนวนทั้งหมด 220 ราย (สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดเชียงใหม่, 2563) ผู้วิจัยได้กำหนดขนาดกลุ่ม

ตัวอย่าง โดยใช้การคำนวณตามสูตรของ Taro Yamane (1973) ที่กำหนดความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ 0.05 ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 142 ราย โดยได้มีการแบ่งสัดส่วนการเก็บข้อมูลเป็นรายจังหวัดดังนี้ จังหวัดเชียงใหม่จำนวน 44 ราย จังหวัดลำพูนจำนวน 26 ราย และจังหวัดลำปางจำนวน 72 ราย และทำการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) โดยวิธีการจับสลากรายชื่อของเกษตรกรแบบไม่ใส่คืนจนครบจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ได้กำหนดไว้ข้างต้น

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลระหว่างเดือนกันยายน – ธันวาคม พ.ศ. 2565 โดยใช้แบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบไปด้วย 3 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 ลักษณะพื้นฐานส่วนบุคคล เศรษฐกิจและสังคม และสภาพการผลิตและเนื้อบางประการของเกษตรกร ตอนที่ 2 ความต้องการการส่งเสริมการผลิตและเนื้อของเกษตรกร และตอนที่ 3 ปัญหาและข้อเสนอแนะที่มีต่อการผลิตและเนื้อของเกษตรกรในจังหวัดเชียงใหม่ จังหวัดลำพูน และจังหวัดลำปาง โดยได้นำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นไปทดสอบกับกลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงแพะเนื้อในจังหวัดเชียงใหม่ที่ไม่ได้เข้าร่วมโครงการแพะ-แกะล้านนา เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสัมภาษณ์ โดยใช้วิธีการคำนวณค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามสูตรของ Cronbach (1990 อ้างใน บุญชม, 2553) ได้เท่ากับ 0.883 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ที่สามารถนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลได้อย่างเหมาะสม

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ (1) สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าต่ำสุด (Minimum) ค่าสูงสุด (Maximum) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และ (2) สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) เพื่อวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตาม โดยการวิเคราะห์สมการถดถอยพหุแบบเป็นขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis) เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ คือ ลักษณะพื้นฐานส่วนบุคคล บางประการ ปัจจัยพื้นฐานทางเศรษฐกิจบางประการ การมีตำแหน่งทางสังคม และปัจจัยสภาพการผลิตและเนื้อบางประการของเกษตรกร จำนวน 14 ตัวแปร กับตัวแปรตาม คือ ความต้องการการส่งเสริมการผลิตและเนื้อของเกษตรกรในจังหวัดเชียงใหม่ จังหวัดลำพูน และจังหวัดลำปาง ตามสมการดังนี้

$$Y = a + b_1X_1 + b_2X_2 + b_3X_3 + \dots + b_{14}X_{14}$$

เมื่อ Y = ความต้องการการส่งเสริมการผลิตและเนื้อของเกษตรกรในจังหวัดเชียงใหม่ จังหวัดลำพูน และจังหวัดลำปาง

a = ค่าคงที่

$b_1 \dots b_{14}$ = ค่าสัมประสิทธิ์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตาม

X_1 = เพศ (1 = ชาย, 0 = หญิง)

X_2 = อายุ (ปี)

X_3 = ระดับการศึกษา (จำนวนปีที่อยู่ในสถานศึกษา)

X_4 = ประสบการณ์ในการเลี้ยงแพะเนื้อ (ปี)

X_5 = รายได้จากการจำหน่ายแพะเนื้อในปี พ.ศ. 2564 (บาท/ปี)

X_6 = พื้นที่ถือครองสำหรับการผลิตแพะเนื้อ (ไร่)

X_7 = ภาระหนี้สินคงค้าง (1 = มีภาระหนี้สิน, 0 = ไม่มีภาระหนี้สิน)

X_8 = แหล่งเงินทุนที่ใช้ทำฟาร์ม (1 = เงินทุนส่วนตัวและกู้ยืม, 0 = เงินทุนส่วนตัว)

X_9 = วัตถุประสงค์ของการเลี้ยงแพะเนื้อ (1 = จำหน่ายแพะขุน, 0 = จำหน่ายทั้งพันธุ์และขุน)

X_{10} = จำนวนแพะเนื้อที่เลี้ยงอยู่ในฟาร์ม (ตัว)

X_{11} = จำนวนแรงงานในการเลี้ยงแพะเนื้อ (คน)

X_{12} = การติดต่อเจ้าหน้าที่หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง (ครั้ง/ปี)

X_{13} = การเข้ารับการฝึกอบรมการเลี้ยงแพะเนื้อจากเจ้าหน้าที่หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง (ครั้ง/ปี)

X_{14} = จำนวนช่องทางการได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการผลิตแพะเนื้อ (ช่องทาง)

ผลการศึกษาและวิจารณ์

ลักษณะพื้นฐานส่วนบุคคลบางประการ เศรษฐกิจและสังคมบางประการ และสภาพการผลิตและเนื้อบางประการของเกษตรกรใน จังหวัดเชียงใหม่ จังหวัดลำพูน และจังหวัดลำปาง

จากการวิจัย พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศชาย ร้อยละ 73.20 มีอายุเฉลี่ย 53.56 ปี จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษา ตอนปลายมากที่สุด ร้อยละ 26.80 มีประสบการณ์ในการเลี้ยงและเนื้อเฉลี่ย 3.6 ปี อาจเนื่องมาจากกรมปศุสัตว์กำลังเริ่มส่งเสริม การเลี้ยงและเนื้อให้เป็นอาชีพทางเลือกในพื้นที่ภาคเหนือตอนบนผ่านโครงการแพะ-แกะล้านนาในระยะที่ 1 (จังหวัดเชียงใหม่ จังหวัดลำพูน และจังหวัดลำปาง) ซึ่งเกษตรกรผู้สนใจในการเลี้ยงและเนื้อตัดสินใจเข้าร่วมโครงการฯ ในระยะเวลาที่ใกล้เคียงกัน ทำให้เกษตรกรส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในการเลี้ยงและเนื้อที่ใกล้เคียงกัน เกษตรกรมีวัตถุประสงค์ของการเลี้ยงและเนื้อเพื่อจำหน่าย เป็นแพะขุน ร้อยละ 80.30 มีจำนวนแพะเนื้อที่เลี้ยงอยู่ในฟาร์มเฉลี่ย 33.9 ตัว พื้นที่ถือครองสำหรับการผลิตและเนื้อเฉลี่ย 4.5 ไร่ สายพันธุ์แพะเนื้อที่เกษตรกรเลี้ยงเป็นพันธุ์ลูกผสมระหว่างพันธุ์บอร์กับพันธุ์พื้นเมือง ร้อยละ 48.60 อาจเนื่องมาจากแพะพันธุ์บอร์ มีอัตราการเจริญเติบโตที่รวดเร็ว และใช้อัตราการผลิตต่อรอบต่ำ ส่วนแพะพันธุ์พื้นเมืองจะมีความทนทานต่อสภาพแวดล้อมในพื้นที่สูง และเลี้ยงลูกเก่ง จึงเป็นการรวมข้อดีของสองสายพันธุ์เข้าด้วยกัน เพื่อปรับปรุงประสิทธิภาพผลผลิตของแพะเนื้อในฟาร์ม และเพื่อให้มีลักษณะที่สมบูรณ์ตามที่ตลาดต้องการ มีรูปแบบการเลี้ยงและเนื้อเป็นแบบผสมผสาน (ซึ่งคอกและปล่อย) ร้อยละ 71.10 เกษตรกรส่วนใหญ่ใช้อาหารหยาบในการเลี้ยงและเนื้อ ร้อยละ 76.10 เกษตรกรมีแปลงหญ้าอาหารสัตว์เป็นของตนเอง ร้อยละ 92.30 พันธุ์พืชอาหารสัตว์ที่เกษตรกรปลูก คือ หญ้าเนเปียร์ ร้อยละ 66.23 มีจำนวนแปลงปลูกพืชอาหารสัตว์เฉลี่ยรายละ 3.4 ไร่ มีแหล่งน้ำใช้ เพียงพอต่อการเลี้ยงและเนื้อ ร้อยละ 99.40 เกษตรกรส่วนใหญ่มีการทำวัคซีนป้องกันโรคแก่แพะเนื้อ ร้อยละ 95.10 และเกษตรกร ส่วนใหญ่มีการเสริมแร่ธาตุให้กับแพะเนื้อในฟาร์ม ร้อยละ 95.10

ในปี พ.ศ. 2564 พบว่า เกษตรกรมีรายได้จากการจำหน่ายและเนื้อเฉลี่ย 32,697.18 บาท/ปี และเกษตรกรส่วนใหญ่มีภาระหนี้สินคงค้าง ร้อยละ 93.60 ทั้งนี้เกษตรกรส่วนใหญ่มีการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ปศุสัตว์หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง แต่กลับไม่ได้รับการฝึกอบรมการเลี้ยงและเนื้อจากเจ้าหน้าที่ปศุสัตว์หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และเกษตรกรมีจำนวนช่องทางการได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการผลิตและเนื้อเฉลี่ย 1.99 ช่องทาง

ความต้องการการส่งเสริมการผลิตและเนื้อของเกษตรกรในจังหวัดเชียงใหม่ จังหวัดลำพูน และจังหวัดลำปาง

ความต้องการการส่งเสริมในประเด็นความรู้ด้านสายพันธุ์แพะเนื้อของเกษตรกร

ระดับความต้องการการส่งเสริมในประเด็นความรู้ด้านสายพันธุ์แพะเนื้อของเกษตรกร โดยภาพรวมเกษตรกรมีความต้องการอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 2.76$) อาจเนื่องมาจากแพะเนื้อเป็นสัตว์ที่ขยายพันธุ์ได้อย่างรวดเร็ว เกษตรกรจึงต้องมีการเปลี่ยนพ่อพันธุ์แพะเนื้ออย่างสม่ำเสมอทุกปี เพื่อหลีกเลี่ยงการผสมพันธุ์ภายในฝูงแบบเลือดชิด ซึ่งจะส่งผลทำให้ลูกแพะที่เกิดมามีการเจริญเติบโตช้า ขาดความสมบูรณ์พันธุ์ ใช้เวลาในการเลี้ยงค่อนข้างนาน และมีประสิทธิภาพการผลิตต่ำกว่าที่ควรจะเป็น เกษตรกรจึงต้องการแพะเนื้อสายพันธุ์อื่น ๆ ที่โตเร็ว และใช้เวลาในการเลี้ยงน้อย เข้ามาปรับปรุงสายพันธุ์แพะเนื้อของตนเอง ทั้งนี้เกษตรกรยังมีความต้องการความรู้ในเรื่องของเทคโนโลยีการผสมเทียมแพะเนื้อและการย้ายฝากตัวอ่อน เพื่อนำมาปรับปรุงพันธุ์แพะเนื้อในฟาร์มของตนเอง ดังนั้น เกษตรกรจึงต้องการความรู้ในเรื่องของสายพันธุ์แพะเนื้อ สอดคล้องกับ สมนึก และคณะ (2563) ได้ศึกษา โมเดลการส่งเสริมเพื่อพัฒนาธุรกิจการเลี้ยงและเนื้อในจังหวัดชายแดนภาคใต้ อธิบายว่า เกษตรกรมีความต้องการด้านการเลือกซื้อแพะเนื้อและการผสมพันธุ์ในระดับมาก ได้แก่ (1) วิธีการเลือกซื้อแพะแม่พันธุ์ (2) วิธีการเลือกซื้อแพะพ่อพันธุ์ (3) วิธีการเลือกซื้อแพะมาขุน (4) วิธีการผสมเทียม และ (5) วิธีการสังเกตแพะเป็นสัตว์และวิธีการตรวจดูแพะตั้งท้อง เนื่องมาจากเกษตรกรขาดความรู้ในการพัฒนาสายพันธุ์แพะเนื้อให้มีลักษณะที่สมบูรณ์ตามที่ตลาดต้องการ (Table 1)

Table 1 The need to promote meat goat production in the issue of goat breed knowledge of farmers n=142

Knowledge about meat goat breeds	$\bar{X}$	S.D.	Level of Needs
1.1 Characteristics of various meat goat breeds	2.88	0.326	High
1.2 Selection of meat goats with good characteristics for breeding	2.94	0.231	High
1.3 Selection meat goats with poor characterized from the herd	2.89	0.308	High
1.4 Selection of good meat goat parents	2.94	0.231	High
1.5 Improving the breed of meat goats	2.13	0.807	Moderate
Total	2.76	0.381	High

Remark: 1.00 – 1.66 = Low, 1.67 – 2.33 = Moderate, 2.34 – 3.00 = High

ความต้องการการส่งเสริมในประเด็นความรู้ด้านการจัดการแพะเนื้อระยะต่าง ๆ ของเกษตรกร

ระดับความต้องการการส่งเสริมในประเด็นความรู้ด้านการจัดการแพะเนื้อระยะต่าง ๆ ของเกษตรกร โดยภาพรวมเกษตรกรมีความต้องการอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 2.86$) เมื่อพิจารณาในประเด็นย่อยทั้ง 5 ประเด็น พบว่า เกษตรกรมีความต้องการในระดับมากทั้ง 5 ประเด็น ได้แก่ การดูแลแพะพ่อพันธุ์ การดูแลแพะแม่พันธุ์ระยะต่าง ๆ การดูแลลูกแพะระยะต่าง ๆ การดูแลแพะรุ่น และการดูแลแพะขุน อาจเนื่องมาจากพื้นที่ในการเลี้ยงแพะเนื้อของเกษตรกรมีภูมิประเทศและภูมิอากาศที่แตกต่างกันไป และเกษตรกรมักพบเจอปัญหาแพะเนื้อที่เลี้ยงอยู่ มีอัตราการตายค่อนข้างสูงในช่วงเริ่มแรกของการเลี้ยง เมื่อสภาพอากาศเปลี่ยนแปลงหรือไม่เอื้ออำนวย เพราะ เกษตรกรได้เริ่มเลี้ยงแพะเนื้อไม่กี่ปีที่ผ่านมา ทำให้ยังขาดความรู้และความชำนาญในการจัดการการเลี้ยงแพะเนื้อ ส่งผลทำให้เกษตรกรเกิดการสูญเสียแพะเนื้อภายในฟาร์ม ซึ่งมีผลต่อรายได้ของเกษตรกรโดยตรง ทำให้เกษตรกรต้องการความรู้ในด้านการดูแลหรือการจัดการแพะเนื้อระยะต่าง ๆ เพื่อนำไปปรับประยุกต์ใช้ให้มีความเหมาะสมกับฟาร์มของตนเอง สอดคล้องกับ สมนึก และคณะ (2564) ได้ศึกษา แนวทางการส่งเสริมการเลี้ยงแพะเนื้อใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทย อธิบายว่า เมื่อมีการเลี้ยงแพะรุ่นหนุ่มสาวให้มีความเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมในพื้นที่ ก็จะมีอัตราการเจริญเติบโตเป็นไปตามเป้าหมาย มีผลทำให้จำนวนแพะเนื้อทั้งหมดที่เลี้ยงมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ดังนั้นหน่วยงานของภาครัฐ ควรเข้ามาส่งเสริมการเลี้ยงแพะเนื้อช่วงรุ่นให้ถูกหลักวิชาการก็จะสามารถเพิ่มปริมาณแพะเนื้อในพื้นที่ได้มากขึ้น (Table 2)

Table 2 The need to promote meat goat production in the knowledge of goat management at different stages of farmers n=142

Knowledge in managing meat goats at different stages	$\bar{X}$	S.D.	Level of Needs
2.1 Taking care of male goats	2.47	0.555	High
2.2 Taking care of female goats	2.96	0.185	High
2.3 Taking care of baby goats	2.96	0.185	High
2.4 Taking care of budding goats	2.95	0.202	High
2.5 Taking care of fattening goats	2.95	0.217	High
Total	2.86	0.269	High

Remark: 1.00 – 1.66 = Low, 1.67 – 2.33 = Moderate, 2.34 – 3.00 = High

ความต้องการการส่งเสริมในประเด็นความรู้ด้านการจัดการฟาร์มที่ดีของเกษตรกร

ระดับความต้องการการส่งเสริมในประเด็นความรู้ด้านการจัดการฟาร์มที่ดีของเกษตรกร โดยภาพรวมเกษตรกรมีความต้องการอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 2.62$) เมื่อพิจารณาในประเด็นย่อยทั้ง 5 ประเด็น พบว่า เกษตรกรมีความต้องการในประเด็นน้อยมากที่สุด คือ การจัดทำระบบการป้องกันโรคหรือมาตรฐานฟาร์ม ($\bar{X} = 2.98$) อาจเนื่องมาจากเกษตรกรต้องการขอใบรับรองมาตรฐานฟาร์มปลอดภัย เพื่อเป็นการยกระดับการเลี้ยงแพะเนื้อในพื้นที่และในภูมิภาค ทั้งนี้ฟาร์มแพะเนื้อของเกษตรกรบางคนมีการสร้างฟาร์มใกล้กับพื้นที่แหล่งชุมชน และบางฟาร์มใกล้กับแหล่งน้ำ ซึ่งของเสียที่เกิดจากการเลี้ยงแพะเนื้ออาจก่อให้เกิดมลภาวะหลายอย่าง เช่น ส่งเสียงดังและส่งกลิ่นเหม็นรบกวนเพื่อนบ้านในละแวกใกล้เคียง ปัญหาน้ำเสียจากการล้างคอกแพะไหลลงสู่แหล่งน้ำ และอาจรวมไปถึงเป็นแหล่งเพาะพันธุ์แมลงพาหะต่าง ๆ เป็นต้น ปัญหาเหล่านี้ก่อให้เกิดความเดือดร้อนแก่ผู้ที่อาศัยอยู่โดยรอบ ดังนั้นเกษตรกรจึงต้องการความรู้ในการจัดการฟาร์มที่ดีอย่างมีระบบ เพื่อป้องกันมลภาวะต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นภายในฟาร์มของเกษตรกร และส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมหรือสภาพภายนอกของฟาร์มอีกด้วย สอดคล้องกับ เสกสม (2556) ได้ศึกษา กระบวนทัศน์ใหม่ในการผลิตสัตว์อธิบายว่า ปัจจุบันการขยายตัวของสังคมเมืองอย่างรวดเร็ว ประกอบกับการขยายขนาดของฟาร์มเลี้ยงสัตว์ ส่งผลให้เกิดปัญหาทางด้านสังคมระหว่างฟาร์มกับชุมชนข้างเคียง ปัญหาที่ก่อความรำคาญแก่ชุมชนรอบ ๆ ฟาร์ม ได้แก่ กลิ่น เสียง ภาพที่ไม่เหมาะสมต่าง ๆ และแมลงวัน เป็นต้น ปัญหาเหล่านี้ก่อให้เกิดการกระทบกระทั่งกันระหว่างฟาร์มกับชุมชนรอบข้าง ส่งผลให้มีการร้องเรียนและเกิดการต่อต้านในรูปแบบต่าง ๆ (Table 3)

Table 3 The need to promote meat goat production in the issue of farm management knowledge of farmers

n=142

Knowledge of good farm management	$\bar{X}$	S.D.	Level of Needs
3.1 Building a house that is technically correct	2.75	0.432	High
3.2 Manure or sewage management within the farm	2.72	0.467	High
3.3 Preparation of the field for planting forage corps	2.32	0.576	Moderate
3.4 Cultivation of forage	2.31	0.573	Moderate
3.5 Disease prevention system and livestock farm standards	2.98	0.118	High
Total	2.62	0.433	High

Remark: 1.00 – 1.66 = Low, 1.67 – 2.33 = Moderate, 2.34 – 3.00 = High

ความต้องการการส่งเสริมในประเด็นความรู้ด้านการรักษาและป้องกันโรคในแพะเนื้อของเกษตรกร

ระดับความต้องการการส่งเสริมในประเด็นความรู้ด้านการรักษาและป้องกันโรคในแพะเนื้อของเกษตรกร โดยภาพรวมเกษตรกรมีความต้องการอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 2.93$) เมื่อพิจารณาในประเด็นย่อยทั้ง 5 ประเด็น พบว่า เกษตรกรมีความต้องการในระดับมากทั้ง 5 ประเด็น ได้แก่ การทำวัคซีนป้องกันโรค การถ่ายพยาธิภายใน/ภายนอก การใช้สมุนไพรในการป้องกันโรค การวินิจฉัยโรคเบื้องต้นด้วยตัวเองตามหลักวิชาการ และการเลือกใช้ชนิดและปริมาณยาในการรักษาโรค อาจเนื่องมาจากแพะเนื้อเป็นสัตว์ที่มีการตอบสนองต่อสภาพภูมิอากาศค่อนข้างไว ทำให้แพะเนื้อป่วยเป็นโรคติดต่อหรือโรคระบาดได้ง่าย เช่น โรคไข้หวัด โรคท้องร่วงหรือท้องเสีย และโรคท้องอืด เป็นต้น จึงทำให้เกษตรกรต้องการความรู้ในการเลือกใช้ชนิดและปริมาณยาในการรักษาโรค เพื่อที่จะสามารถรักษาโรคแพะเนื้อที่เกิดขึ้นภายในฟาร์มได้อย่างทันท่วงที ซึ่งถ้าไม่ได้รับการรักษาอย่างทันท่วงที ก็จะส่งผลให้เกิดการเสียชีวิตของแพะเนื้อตัวนั้นได้ อีกทั้งการใช้จ่ายปฏิชีวนะในการรักษา จะมีราคาที่ค่อนข้างสูง และไม่สามารถเก็บไว้ได้นาน ใช้แล้วทิ้งไป ทำให้เกษตรกรหันมาให้ความสนใจในการใช้สมุนไพรที่หาได้ในท้องถิ่น นำมารักษาหรือใช้ป้องกันโรคแพะเนื้อ เพื่อเป็นการลดต้นทุนในการผลิตแพะเนื้อ ดังนั้นเกษตรกรจึงมีความต้องการความรู้ด้านการรักษาและป้องกันโรคในแพะเนื้อเป็นอย่างมาก สอดคล้องกับ Limcharoen et al. (2016) ได้ศึกษา การเลี้ยงแพะเนื้อของเกษตรกรในอำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส อธิบายว่า เกษตรกรต้องการได้รับการส่งเสริมความรู้ในระดับมาก ได้แก่ วิธีการเลือกซื้อพ่อพันธุ์ วิธีการป้องกันโรคในแพะเนื้อ ความรู้วิธีการกำจัดพยาธิภายใน วิธีการเลือกใช้ยาสำหรับรักษาโรคแพะเนื้อ วิธีการกำจัดพยาธิภายนอก การเลี้ยงดูลูกแพะ หย่านและการจัดการแปลงหญ้าอาหารและการให้อาหาร เนื่องจากเกษตรกรผู้เลี้ยงแพะเนื้อในพื้นที่เป็นเกษตรกรรายย่อย ต้องการการส่งเสริมความรู้และความชำนาญในการเลี้ยงแพะเนื้อ เพื่อนำไปพัฒนาการเลี้ยงแพะเนื้อของตนเองและต้องการเพิ่มปริมาณแพะเนื้อในฟาร์มของเกษตรกร (Table 4)

Table 4 The need to promote meat goat production in the issue of knowledge on treatment and prevention of goat disease among farmers n=142

Knowledge of treatment and prevention of meat goat disease	$\bar{X}$	S.D.	Level of Needs
4.1 Vaccination against disease in meat goats	2.98	0.118	High
4.2 Internal and external deworming in meat goats	2.98	0.118	High
4.3 Use of herbs for the prevention and treatment of disease in meat goats	2.91	0.289	High
4.4 Basic self-diagnosis of disease according to academic principles	2.92	0.294	High
4.5 Choosing the type and amount of drug to treat disease	2.84	0.370	High
Total	2.93	0.238	High

Remark: 1.00 – 1.66 = Low, 1.67 – 2.33 = Moderate, 2.34 – 3.00 = High

ความต้องการการส่งเสริมในประเด็นความรู้ด้านอาหารและปริมาณการให้อาหารของเกษตรกร

ระดับความต้องการการส่งเสริมในประเด็นความรู้ด้านอาหารและปริมาณการให้อาหารของเกษตรกร โดยภาพรวมเกษตรกรมีความต้องการอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 2.66$) เมื่อพิจารณาในประเด็นย่อยทั้ง 5 ประเด็น พบว่า เกษตรกรมีความต้องการในระดับมาก 4 ประเด็น ได้แก่ การใช้อาหารข้น การใช้อาหารหยาบ การใช้อาหารผสมครบส่วน (TMR) และการใช้แร่ธาตุเสริมในแพะเนื้อ แต่มีประเด็นย่อย 1 ประเด็น คือ ปริมาณการให้อาหารแพะเนื้อระยะต่าง ๆ ที่เกษตรกรมีความต้องการในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.33$) เนื่องจากเกษตรกรในพื้นที่ จะไม่มีการกำหนดปริมาณอาหารหยาบที่ใช้เลี้ยงแพะเนื้อในฟาร์มของตนเอง แต่เกษตรกรจะให้แพะเนื้อในฟาร์มของตนเองกินอาหารหยาบอย่างเต็มที่ในแต่ละวัน ดังนั้นเกษตรกรจึงมีความต้องการความรู้ในด้านอาหารและการให้อาหารเพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในการเลี้ยงแพะเนื้อของตนเองในยามฤดูแล้งที่ไม่มีอาหารหยาบ เพื่อไม่ให้แพะเนื้อในฟาร์มขาดสารอาหาร ซึ่งจะส่งผลต่ออัตราการเจริญเติบโตของแพะเนื้อ สอดคล้องกับ วินัย (2548) ได้ศึกษา ปัญหาและการพัฒนาการเลี้ยงแพะในประเทศไทย อธิบายว่า การเลี้ยงแพะเนื้อในประเทศไทยยังขาดอาหารหยาบที่มีคุณภาพในการเลี้ยงแพะเนื้อของเกษตรกร เนื่องจากเกษตรกรส่วนใหญ่นิยมเลี้ยงแบบปล่อยหรือล่อมแพะเนื้อให้หากินอาหารเองในทุ่งหญ้าสาธารณะ บางฤดูกาลแพะเนื้อได้รับอาหารหยาบไม่เพียงพอและอาหารหยาบมีคุณภาพต่ำ นอกจากนี้ในฤดูฝนแพะเนื้อไม่ออกไปทะเล็มหญ้า อีกทั้งเกษตรกรไม่ออกไปหาอาหารให้แพะเนื้อข้างนอก ทำให้แพะเนื้อได้รับอาหารในปริมาณที่ไม่เพียงพอต่อความต้องการในแต่ละวัน (Table 5)

Table 5 The need to promote meat goat production in the issue of knowledge on feed and feed quantity of farmers
n=142

Knowledge of feed and feed quantity	$\bar{X}$	S.D.	Level of Needs
5.1 Using concentrated	2.47	0.691	High
5.2 Using roughage	2.98	0.118	High
5.3 Use of Total Mixed Ration (TMR)	2.62	0.542	High
5.4 Use of mineral supplements in meat goats	2.90	0.322	High
5.5 feed quantity to meat goats at different stages	2.33	0.695	Moderate
Total	2.66	0.474	High

Remark: 1.00 – 1.66 = Low, 1.67 – 2.33 = Moderate, 2.34 – 3.00 = High

ความต้องการวิธีการส่งเสริมการผลิตแพะเนื้อของเกษตรกรในจังหวัดเชียงใหม่ จังหวัดลำพูน และจังหวัดลำปาง

ความต้องการด้านวิธีการส่งเสริมการผลิตแพะเนื้อของเกษตรกร โดยแยกเป็นประเด็นตามวิธีการส่งเสริมการเกษตร ดังนี้

(1) วิธีการส่งเสริมแบบรายบุคคล (Individual Methods) พบว่า เกษตรกรในพื้นที่ที่มีความต้องการการส่งเสริมความรู้การผลิตแพะเนื้อทั้ง 5 ประเด็น ผ่านทางการเยี่ยมเยียนฟาร์ม อาจเนื่องมาจากเกษตรกรต้องการให้เจ้าหน้าที่หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้ามาตรวจเยี่ยมเยียนฟาร์ม เพื่อให้คำปรึกษาหรือคำแนะนำแก่เกษตรกรโดยตรงในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นภายในฟาร์มของเกษตรกรอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ และสามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้อย่างทันที่ (2) วิธีการส่งเสริมแบบรายกลุ่ม (Group Methods) พบว่า เกษตรกรในพื้นที่ที่มีความต้องการการส่งเสริมผ่านทางการจัดฝึกอบรมและการจัดสาธิตให้ความรู้ อาจเนื่องมาจากเกษตรกรต้องการความรู้ในการเลี้ยงแพะเนื้อประเด็นต่าง ๆ เพื่อนำมาปรับประยุกต์ใช้ในฟาร์มของตนเอง อีกทั้งเกษตรกรต้องการการจัดสาธิตให้ความรู้ในประเด็นของการรักษาและป้องกันโรคในแพะเนื้อ เนื่องมาจากเกษตรกรต้องการลงมือปฏิบัติจริง เพื่อที่เกษตรกรจะได้เรียนรู้จากสถานการณ์ที่ถูกต้องจริง และสามารถนำมาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์หากเกิดสถานการณ์จริงขึ้นในฟาร์มของตนเอง และ (3) วิธีการส่งเสริมแบบมวลชน (Mass Methods) พบว่า เกษตรกรในพื้นที่ที่มีความต้องการการส่งเสริมผ่านสิ่งพิมพ์หรือเอกสารและอินเทอร์เน็ต อาจเนื่องมาจากการจัดฝึกอบรมให้ความรู้ประจำปีจะจัดขึ้นเพียง 1 ครั้ง/ปี หรือนาน ๆ ครั้ง แต่เกษตรกรที่มีอายุมากอาจเกิดการลืมได้เมื่อเวลาผ่านไปนาน ๆ ดังนั้นเกษตรกรจึงต้องการเอกสารหรือสิ่งพิมพ์จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้ในการทบทวนความรู้และสามารถหาความรู้ได้ตลอดเวลาตามความต้องการของเกษตรกร (Table 6)

Table 6 The need for farmer's methods for meat goat production

n=142

Knowledge in meat goat production	Methods		
	Individual (percent)	Group (percent)	Mass (percent)
1. Knowledge about meat goat breeds	Farm visit (29.60)	Training (24.60)	Publications (17.60)
2. Knowledge in managing meat goats at different stages	Farm visit (28.20)	Training (33.80)	Publications (7.70)
3. Knowledge of good farm management	Farm visit (19.00)	Training (34.50)	Internet (7.00)
4. Knowledge of treatment and prevention of meat goat disease	Farm visit (21.10)	Demonstration (47.90)	Publications (2.10)
5. Knowledge of feed and feed quantity	Farm visit (21.10)	Training (32.40)	Publications (13.40)

ความต้องการด้านการสนับสนุนจากองค์กรภาครัฐของเกษตรกรในจังหวัดเชียงใหม่ จังหวัดลำพูน และจังหวัดลำปาง

เกษตรกรมีความต้องการด้านการสนับสนุนจากองค์กรภาครัฐในระดับมาก มี 6 หัวข้อ โดยเรียงคะแนนเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ การบริการฉีดวัคซีนป้องกันโรคจากหน่วยงานภาครัฐ และการบริการตรวจโรคจากหน่วยงานภาครัฐ มีระดับคะแนนเท่ากัน ($\bar{X} = 2.89$) อาจเนื่องมาจากเกษตรกรต้องการให้เจ้าหน้าที่หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เข้ามาเจาะเลือดตรวจโรคประจำปีของแพะเนื้อในฟาร์มของตนเอง เพื่อสร้างความมั่นใจให้กับตัวเกษตรกรว่าจะไม่เกิดโรคระบาดขึ้นในพื้นที่ ไม่ทำให้เกิดการสูญเสีย ซึ่งส่งผลต่อรายได้ของเกษตรกรโดยตรง และอาจนำไปถึงการเลิกกิจการการเลี้ยงแพะเนื้อของเกษตรกรได้ อีกทั้งปัจจุบันวัคซีนมีการปรับราคาเพิ่มมากขึ้น และไม่สามารถเก็บไว้ได้นาน ซึ่งอาจเป็นการเพิ่มต้นทุนการผลิตแพะเนื้อของเกษตรกร รองลงมาได้แก่ การได้รับสนับสนุนยารักษาพยาบาลภายใน/ภายนอก ($\bar{X} = 2.82$) การได้รับสนับสนุนแร่ธาตุก้อน ($\bar{X} = 2.75$) และได้รับการสนับสนุนด้านเครื่องมือ/อุปกรณ์/เทคโนโลยี และได้รับเมล็ดพันธุ์พืชอาหารสัตว์จากหน่วยงานภาครัฐ ในระดับคะแนนที่เท่ากัน ($\bar{X} = 2.56$) ทั้งนี้เกษตรกรมีความต้องการด้านการสนับสนุนจากองค์กรภาครัฐของเกษตรกรในระดับน้อย มี 2 หัวข้อ ได้แก่ การขอยืมพ่อ-แม่พันธุ์แพะที่ดีจากหน่วยงานภาครัฐ ($\bar{X} = 1.35$) และการขอซื้อพ่อ-แม่พันธุ์แพะเนื้อที่ดีจากหน่วยงานภาครัฐ ($\bar{X} = 1.30$) สอดคล้องกับ สมนึก และคณะ (2564) ได้ศึกษาแนวทางการส่งเสริมการเลี้ยงแพะเนื้อใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทย อธิบายว่า เกษตรกรระบุบริการที่ต้องการได้รับการสนับสนุนหรืออำนวยความสะดวกจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในระดับมาก ได้แก่ การกักจัดพยาธิภายใน การฉีดวัคซีนเพื่อป้องกันโรค การจัดหาหรือจัดซื้อพ่อแม่พันธุ์ การกักจัดพยาธิภายนอก การจัดตั้งตลาดนัดแพะเนื้อภายในอำเภอ และการจัดหาหรือจัดซื้อแร่ธาตุก้อน เนื่องจากเกษตรกรผู้เลี้ยงแพะเนื้อในพื้นที่เป็นเกษตรกรรายย่อย จึงต้องการการส่งเสริมความรู้และความชำนาญในการเลี้ยงแพะเนื้อเพื่อนำไปพัฒนาการเลี้ยงของตนเอง (Table7)

Table 7 The need for government agencies to promote the production of meat goats by farmers n=142

Funding support	$\bar{X}$	S.D.	Level of Needs
1. Buying good meat goat parents from government agencies	1.30	0.476	Low
2. Borrow good quality of meat goat parents from government agencies	1.35	0.522	Low
3. Get support for tools/equipment/technology	2.56	0.498	High
4. Obtain forage seeds from government agencies	2.56	0.526	High
5. Preventive vaccination services from government agencies	2.89	0.317	High
6. Disease examination services from government agencies	2.89	0.308	High
7. Support for internal/external anthelmintics	2.82	0.382	High
8. Support mineral supplements	2.75	0.432	High

Remark: 1.00 – 1.66 = Low, 1.67 – 2.33 = Moderate, 2.34 – 3.00 = High

ปัจจัยที่มีผลกับความต้องการด้านความรู้เกี่ยวกับการผลิตแพะเนื้อของเกษตรกรในจังหวัดเชียงใหม่ จังหวัดลำพูน และ จังหวัดลำปาง

จากการวิเคราะห์สมการถดถอยพหุแบบเป็นขั้นตอน ปรากฏว่าได้ค่า $F = 86.859$; $Sig = 0.000$ หมายความว่า มีตัวแปรอิสระอย่างน้อย 1 ตัวแปร ที่มีความสัมพันธ์กับตัวแปรตาม เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์การตัดสินใจเชิงพหุ (multiple coefficient of determination, R^2) ปรากฏว่า R^2 มีค่าเท่ากับ 0.654 หมายความว่า ตัวแปรอิสระทั้งหมดสามารถอธิบายความผันแปรของตัวแปรตามได้ร้อยละ 65.40 ซึ่งตัวแปรอิสระทั้ง 14 ตัวแปรนั้น พบว่า ระดับการศึกษาและจำนวนแพะเนื้อที่เลี้ยงอยู่ในฟาร์มมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับตัวแปรตามอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และจำนวนช่องทางการได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการผลิตแพะเนื้อของเกษตรกรมีความสัมพันธ์เชิงลบกับตัวแปรตามอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (Table 8)

Table 8 Multiple regression analysis of factors relating to farmers' needs for extension on meat goat production in Chiang Mai, Lamphun and Lampang provinces

Variables	Unstandardized coefficients: B	t	Sig.
Constant	66.308		0.000
1. Gender (X ₁)	-.011	-.222	0.825
2. Age (X ₂)	.080	1.437	0.153
3. Education (X ₃)	.099	5.694	0.000**
4. Experience in raising goats (X ₄)	-.067	-1.292	0.198
5. Goat income in 2022 (X ₅)	.036	.558	0.578
6. Area for goat production (X ₆)	-.028	-.550	0.584
7. Outstanding debt (X ₇)	-.036	-.707	0.481
8. Source of funds used for farming (X ₈)	.041	.815	0.416
9. Objectives of raising goats (X ₉)	-.048	-.933	0.353
10. Number of goats (X ₁₀)	.065	14.281	0.000**
11. Number of laborers (X ₁₁)	-.003	-.056	0.956
12. Contact with livestock officers (X ₁₂)	-.036	-.528	0.598
13. Training (X ₁₃)	-.035	-.652	0.516
14. number of channels for receiving news about meat goat production (X ₁₄)	-.238	-2.066	0.041*
R = 0.809 R² = 0.654 SEE = 0.920 F = 86.859 Sig of F = 0.000			

Remark: * Statistically significant level at 0.05; ** Statistically significant level at 0.01

จากผลการวิจัยข้างต้น สามารถเขียนสมการถดถอยพหุ ได้ดังนี้

$$Y = a + b_3X_3 + b_{10}X_{10} + b_{14}X_{14}$$

หรือ
$$Y = 66.308 + 0.099 X_3 + 0.065 X_{10} - 0.238 X_{14}$$

สามารถอธิบายความสัมพันธ์แต่ละตัวแปร ได้ดังนี้

1) ระดับการศึกษา มีความสัมพันธ์กับความต้องการการส่งเสริมการผลิตแพะเนื้อของเกษตรกรในเชิงบวก หมายความว่า เกษตรกรที่มีระดับการศึกษามาก จะมีความต้องการการส่งเสริมการผลิตแพะเนื้อมาก อาจเนื่องมาจากเกษตรกรส่วนใหญ่ที่มีระดับการศึกษาสูง จะเป็นเกษตรกรรุ่นใหม่ มีอายุน้อย มีความสามารถในการรับรู้ข่าวสารได้หลากหลายช่องทาง และรวดเร็วกว่าเกษตรกรรุ่นเก่า ซึ่งจะมีอายุมาก อาจเรียนรู้ได้ช้ากว่าเกษตรกรรุ่นใหม่ และไม่สามารถเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ได้โดยเฉพาะการใช้อินเทอร์เน็ตของเกษตรกรรุ่นเก่า สอดคล้องกับ ธนจิตร และคณะ (2550) ได้ศึกษา ความต้องการทางตลาดของเกษตรกรฟาร์มต้นแบบของการเลี้ยงแพะและเครือข่ายจังหวัดนครศรีธรรมราช อธิบายว่า ระดับการศึกษาที่สูงขึ้น จะทำให้เกษตรกรมีการรับรู้เทคโนโลยีใหม่ ๆ เกี่ยวกับการผลิตแพะเนื้อได้ดีขึ้น มีการค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมจากเอกสารและสื่อทางอินเทอร์เน็ตเพิ่มขึ้น นับเป็นข้อดีต่อสมรรถภาพการผลิตแพะเนื้อและข้อมูลด้านการตลาดได้มากขึ้น

2) จำนวนแพะเนื้อที่เลี้ยงอยู่ในฟาร์ม มีความสัมพันธ์กับความต้องการการส่งเสริมการผลิตแพะเนื้อของเกษตรกรในเชิงบวก หมายความว่า เกษตรกรที่มีจำนวนแพะเนื้อในฟาร์มมาก จะมีความต้องการการส่งเสริมการผลิตแพะเนื้อมาก อาจเนื่องมาจากเกษตรกรที่มีจำนวนแพะเนื้อในฟาร์มเป็นจำนวนมาก จะมีความตื่นตัวในการป้องกันโรคติดต่อหรือโรคระบาดเป็นประจำและอย่างเคร่งครัด เพราะ ถ้าเกิดโรคติดต่อหรือโรคระบาดขึ้นในฟาร์มของเกษตรกร อาจส่งผลทำให้แพะเนื้อในฟาร์มของเกษตรกร เกิดการเสียชีวิตได้เป็นจำนวนมาก ถ้าไม่ได้รับการรักษาอย่างทันท่วงที ซึ่งจะส่งผลโดยตรงต่อรายได้ของเกษตรกร และบางครั้งอาจส่งผลกระทบต่อรายได้ของครัวเรือนเกษตรกรได้ด้วยเช่นกัน

3) จำนวนช่องทางการได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการผลิตแพะเนื้อ มีความสัมพันธ์กับความต้องการการส่งเสริมการผลิตแพะเนื้อของเกษตรกรในเชิงลบ หมายความว่า เกษตรกรที่มีจำนวนช่องทางการได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการผลิตแพะเนื้อน้อย จะมีความต้องการการส่งเสริมการผลิตแพะเนื้อมาก อาจเนื่องมาจากเกษตรกรที่สามารถเข้าถึงสื่อการเรียนรู้หลากหลายช่องทาง เช่น อินเทอร์เน็ต หนังสือ และเพื่อนเกษตรกร เป็นต้น จะสามารถสืบค้นหาความรู้ในเรื่องที่ต้องการรู้ได้ด้วยตนเอง แต่ในทางกลับกันเกษตรกรที่มีการเข้าถึงสื่อการเรียนรู้ที่น้อยช่องทางโดยเฉพาะอินเทอร์เน็ต เกษตรกรกลุ่มนี้ จึงต้องการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการผลิตแพะเนื้อด้วยวิธีการอื่น ๆ เช่น การศึกษาดูงาน การจัดนิทรรศการ และการจัดอบรมจากภาครัฐ เป็นต้น ซึ่งวิธีการเหล่านี้จะจัดขึ้นนาน ๆ ครั้ง หรือปีละครั้ง ดังนั้น เกษตรกรที่มีจำนวนช่องทางการได้รับข่าวสารน้อยช่องทาง จะมีความต้องการการส่งเสริมความรู้มากกว่าเกษตรกรที่มีจำนวนช่องทางการได้รับข่าวสารที่หลากหลายช่องทาง สอดคล้องกับ สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรที่ 12 (2565) ได้ศึกษา การผลิตและการตลาดแพะรุ่นในพื้นที่ภาคเหนือตอนล่าง 2 อธิบายว่า เนื่องจากแพะเนื้อไม่ใช่ปศุสัตว์หลักในพื้นที่ภาคเหนือ จึงยังไม่ค่อยมีการส่งเสริมจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่เท่าที่ควร และเจ้าหน้าที่ปศุสัตว์ในพื้นที่มีความรู้และความเชี่ยวชาญด้านการเลี้ยงโคเนื้อและกระบือมากกว่าการเลี้ยงแพะเนื้อ จึงทำให้การส่งเสริมความรู้ส่วนใหญ่ในพื้นที่ จะเป็นการส่งเสริมปศุสัตว์ที่สำคัญในเขตพื้นที่ภาคเหนือ เช่น โคเนื้อ และกระบือ เป็นต้น มากกว่าการส่งเสริมการทำปศุสัตว์แพะเนื้อ

ปัญหาที่มีต่อการผลิตแพะเนื้อของเกษตรกร

สำหรับปัญหาที่มีต่อการผลิตแพะเนื้อของเกษตรกร พบว่า เกษตรกรประสบปัญหาถูกกดราคาขายจากพ่อค้าคนกลางมากที่สุด ร้อยละ 40.10 อาจเนื่องมาจากเกษตรกรจะจำหน่ายแพะเนื้อกับพ่อค้าคนกลางที่เข้ามารับซื้อในพื้นที่ พ่อค้าคนกลางจะเป็นคนประเมินราคาแพะเนื้อด้วยตนเอง และเกษตรกรจะเป็นคนตัดสินใจว่าต้องการจำหน่ายหรือไม่ ซึ่งขึ้นอยู่กับราคาพ่อค้าคนกลางเป็นคนประเมินไว้ ปัญหาที่เกษตรกรประสบในการผลิตแพะเนื้อรองลงมา ได้แก่ ไม่มีเจ้าหน้าที่ปศุสัตว์มาให้คำปรึกษาหรือคำแนะนำในการดูแลแพะเนื้อ ร้อยละ 35.20 แพะเนื้อเป็นโรคไข้หวัด ร้อยละ 31.70 แพะเนื้อเป็นโรคพยาธิภายใน/ภายนอก ร้อยละ 29.60 แพะเนื้อเป็นโรคท้องร่วงหรือท้องเสีย ร้อยละ 25.40 แพะเนื้อเป็นโรคท้องอืด ร้อยละ 23.90 ลูกแพะเกิดมาไม่แข็งแรงหรือไม่สมบูรณ์ ร้อยละ 23.20 แพะเนื้อเป็นโรคกล้ามเนื้อขาอ่อนแรง ร้อยละ 22.50 พ่อ-แม่พันธุ์แพะเนื้อขาดความสมบูรณ์พันธุ์ ร้อยละ 19.00 และแพะเนื้อเป็นโรค布鲁เซลโลซิส (แท้งติดต่อ) น้อยที่สุด ร้อยละ 1.40

ข้อเสนอแนะที่มีต่อการผลิตพะเนื่อของเกษตรกร

สำหรับข้อเสนอแนะของเกษตรกร พบว่า เกษตรกรต้องการให้มีเจ้าหน้าที่ลงพื้นที่ช่วยดูแลและให้คำปรึกษาหรือคำแนะนำในการเลี้ยงพะเนื่อ มากที่สุด ร้อยละ 54.20 อาจเนื่องมาจากเกษตรกรต้องการพบปะพูดคุยหรือแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับเจ้าหน้าที่จากสถานการณ์จริงภายในฟาร์มที่ลงพื้นที่อยู่ในขณะนั้น ข้อเสนอแนะของเกษตรกรที่มีต่อการผลิตพะเนื่อในลำดับรองลงมา ได้แก่ ต้องการให้มีการจัดฝึกอบรมให้ความรู้ในเรื่องต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการผลิตพะเนื่ออย่างน้อย 1 ครั้ง/ปี ร้อยละ 52.10 ต้องการให้ภาครัฐหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องส่งเสริมการตลาด เพื่อที่จะสามารถจำหน่ายพะเนื่อได้ในราคาที่สูงขึ้น ร้อยละ 48.60 ต้องการให้เจ้าหน้าที่หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ช่วยสนับสนุนในการแจกยารักษาหรือวัคซีนสำหรับโรคในพะเนื่อ ร้อยละ 45.80 ต้องการให้ภาครัฐหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง มีบริการฉีดวัคซีนป้องกันโรคในพะเนื่อ 6 เดือน/ครั้ง และต้องการให้มีบริการตรวจโรคประจำปีจากภาครัฐหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างน้อย 1 ครั้ง/ปี ร้อยละ 43.70 เท่ากัน และเกษตรกรต้องการให้ภาครัฐหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้ามาส่งเสริมการแปรรูปผลผลิตจากพะเนื่อ น้อยที่สุด ร้อยละ 8.50

สรุป

จากการวิจัยครั้งนี้สะท้อนให้เห็นว่า ภาพรวมเกษตรกรในพื้นที่ มีความต้องการความรู้ในการผลิตพะเนื่ออยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 2.77$) โดยเฉพาะเมื่อพิจารณาความรู้ในประเด็นย่อย พบว่า เกษตรกรมีความต้องการความรู้ด้านการรักษาและป้องกันโรคในพะเนื่อ ($\bar{X} = 2.93$) มากที่สุด อาจเนื่องมาจากการเกิดโรคติดต่อหรือโรคระบาด เมื่อเกิดขึ้นในฟาร์มของเกษตรกรแล้ว ถ้าไม่ได้รับการรักษาอย่างทัน่วงที อาจส่งผลให้พะเนื่อในฟาร์มเกิดการเสียชีวิตได้ ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อรายได้ของเกษตรกรโดยตรง ดังนั้นเกษตรกรจึงต้องการความรู้ในการรักษาและป้องกันโรคในพะเนื่อ เพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในฟาร์มของตนเองอย่างเหมาะสม ในด้านวิธีการส่งเสริมความรู้ เกษตรกรมีความต้องการความรู้ผ่านวิธีการส่งเสริมแบบรายบุคคล โดยการเยี่ยมเยียนที่ฟาร์ม วิธีการส่งเสริมแบบกลุ่ม โดยการจัดสาธิตให้ความรู้และการจัดฝึกอบรม และวิธีการส่งเสริมแบบมวลชน โดยผ่านทางสิ่งพิมพ์หรือเอกสารและอินเทอร์เน็ต ทั้งนี้เกษตรกรในพื้นที่ส่วนใหญ่ประสบปัญหาถูกกดราคาขายจากพ่อค้าคนกลาง และเกษตรกรมีความต้องการให้มีเจ้าหน้าที่หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องลงพื้นที่ช่วยดูแลและให้คำปรึกษาหรือคำแนะนำในการเลี้ยงพะเนื่อมากที่สุด ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย ดังนี้

1. ตัวเกษตรกร ควรขยันศึกษาหาความรู้ใหม่ ๆ เพิ่มเติมเกี่ยวกับการเลี้ยงพะเนื่อจากช่องทางสื่อต่าง ๆ เป็นประจำ เพื่อนำความรู้หรือเทคนิควิธีการใหม่ ๆ มาใช้พัฒนาตนเอง และเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตพะเนื่อของตนเองให้ดีขึ้น
2. กลุ่มวิสาหกิจ ควรมีกิจกรรมกลุ่มทำร่วมกัน เพื่อสร้างความสัมพันธ์กันภายในกลุ่ม มีการวางแผนงานของกลุ่มที่ชัดเจน สามารถปฏิบัติได้จริง มีการวางแผนงานปฏิบัติการต่าง ๆ ทั้งทางด้านการผลิต การตลาด การบริหารสมาชิกในกลุ่ม และการจัดการงบประมาณ เพื่อสร้างความเข้มแข็งของกลุ่มวิสาหกิจ และสามารถพัฒนาการเลี้ยงพะเนื่อเป็นอาชีพหลักที่ยั่งยืนได้ในอนาคต
3. เจ้าหน้าที่หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรจัดสาธิตให้ความรู้หรือจัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงพะเนื่อในด้านเนื้อหาต่าง ๆ โดยเฉพาะความรู้ด้านการรักษาและป้องกันโรคในพะเนื่อ ซึ่งประเด็นดังกล่าวจะช่วยลดการสูญเสีย ที่เกิดจากโรคติดต่อหรือโรคระบาดที่จะเกิดขึ้นในฟาร์ม ทำให้เกษตรกรสามารถได้รับผลตอบแทนทางเศรษฐกิจจากการเลี้ยงพะเนื่อได้เร็วขึ้นจากเดิม
4. เจ้าหน้าที่หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรมีการลงพื้นที่ติดตามเยี่ยมเยียนฟาร์มของเกษตรกรเป็นประจำสม่ำเสมอทุก ๆ 3 เดือน/ครั้ง หรือ 6 เดือน/ครั้ง เพื่อช่วยให้คำปรึกษาหรือคำแนะนำที่ถูกต้องตามหลักวิชาการแก่เกษตรกรในพื้นที่ด้านการเลี้ยงและดูแลพะเนื่อ รวมทั้งช่วยแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในฟาร์มของเกษตรกรได้ทันเหตุการณ์ เพื่อสร้างความต่อเนื่องของการส่งเสริมการผลิตพะเนื่อของเกษตรกร และความยั่งยืนของอาชีพการทำสุสั่วพะเนื่อในพื้นที่
5. ภาครัฐหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรมีนโยบายส่งเสริมการประกันราคาขั้นต่ำของผลผลิตพะเนื่อ เพื่อป้องกันการถูกกดราคาจากพ่อค้าคนกลางในพื้นที่ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ควรมีการจัดตั้งตลาดกลางรองรับผลผลิตของเกษตรกร เพื่อเป็นแรงจูงใจให้กับเกษตรกรในพื้นที่ให้มีความสนใจในการทำสุสั่วพะเนื่อต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- ธนจิตร ชื่นตระกูล, เฉลิมศักดิ์ รัตน์ และสุพร คงเกต. 2550. ความต้องการทางการตลาดของเกษตรกรฟาร์มต้นแบบการเลี้ยงแพะและเครือข่ายจังหวัดนครศรีธรรมราช. รายงานผลการดำเนินงานประจำปี 2550. ศูนย์วิจัยและถ่ายทอดเทคโนโลยี นครศรีธรรมราช. นครศรีธรรมราช.
- นรินทร์ คำตา. 2563. การศึกษารูปแบบการเลี้ยงและการตลาดแพะเนื้อโครงการแพะ-แกะล้านนา. สำเนาเอกสารวิชาการ.
- บุญชม ศรีสะอาด. 2553. การวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 8. สุวีริยาสาส์น. กรุงเทพฯ.
- วินัย ประสมพักกาญจน์. 2548. ปัญหาและการพัฒนาการเลี้ยงแพะในประเทศไทย. วารสารมหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์. 1(1): 16-20.
- เสกสม อาตมากร. 2556. กระบวนทรรศน์ใหม่ในการผลิตสัตว์. ภาควิชาสัตวบาล คณะเกษตร กำแพงแสน มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สมเกียรติ สายธนู. 2528. ลักษณะการเลี้ยงแพะในประเทศไทย. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. สงขลา.
- สมนึก ลีเมธีเจริญ, ภาณุ ต่างวิวัฒน์, จินดา ขลิบทอง และสุรศักดิ์ คชภักดี. 2563. โมเดลการส่งเสริมเพื่อพัฒนาธุรกิจการเลี้ยงแพะเนื้อในจังหวัดชายแดนภาคใต้.
- สมนึก ลีเมธีเจริญ, สุณีย์ ตรีเมธี, ณฤทธิ ไทยบุรี, จ่านงค์ จุลเอียด และสุรศักดิ์ คชภักดี. 2564. แนวทางการส่งเสริมการเลี้ยงแพะเนื้อใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทย. วารสารมหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์. 13(3).
- สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดเชียงใหม่. 2563. โครงการแพะ-แกะล้านนา. กองส่งเสริมและพัฒนาปศุสัตว์. กรมปศุสัตว์. กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. สำเนาเอกสารวิชาการ.
- สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรที่ 12. 2565. การผลิตและการตลาดแพะรุ่นในพื้นที่ภาคเหนือตอนล่าง 2. เอกสารวิจัยเศรษฐกิจการเกษตรเลขที่ 109. สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.
- Cronbach, L. J. 1990. Essentials of Psychological testing (5th ed.). New York: HarperCollins. Dubrin.
- Limcharoen, S., M. Laleng, M. Mat, and B. Laten. 2016. A study on meat goat raising of farmers in Mueng District, Narathiwat Province. National Academic Conference 4, Princess of Naradhiwas University, 61-71. (In Thai).
- Yamane, T. 1973. Statistic: An Introductory Analysis. 3rd ed. New York: Harper and Row Publication.